

Akademinis laipsnis	Doktorantas
Vardas ir pavardė	Vika Veličkaitė
Institucija, padalinys	Vytauto Didžiojo universitetas, Istorijos katedra.
Institucijos adresas	K. Donelaičio g. 58, 44248, Kaunas
Pranešėjo kontaktiniai duomenys (el. paštas, tel. nr.)	7alamandra@gmail.com, 863870911
Pranešimo pavadinimas	XVIII AMŽIAUS AKTYVIŲ DIDIKIŲ VEIKLA IR SAVIRAIŠKA LIETUVOS DIDŽIOJOJE KUNIGAİKŠTYSTĖJE.
Raktiniai žodžiai	Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, XVIII amžius, moterys, didikės.

Konferencijos pranešimo santrauka (500 žodžių)

Istoriografijoje XVIII a. vadinamas moterų amžiumi ne tik dėl to, kad pačios moterys pradėjo aktyviau reikštis įvairiose gyvenimo sferose, bet ir dėl to, kad amžininkai pradėjo diskusijas apie moterų vietą ir tikslus „vyriškame“ pasaulyje. Šios Apšvietos epochos diskusijos, prasidėjusios Prancūzijoje, pasiekė ir Abiejų Tautų Respubliką (ATR) ir, žinoma, Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę. Moterų aktyvumas priklausė ne tik nuo Apšvietos epochoje atsiradusių diskusijų dėl moterų padėties visuomenėje, bet ir nuo naujų kultūrinių bei geopolitinių aplinkybių.

Išsamų straipsnį apie LDK moterų sukurtus šaltinius parengė Baltarusijos istorikė Natalia Gardzienka (2012), kuriame netiesiogiai pristato ir moterims būdingas veiklas, dėl kurių ir buvo sukurti šaltiniai. Dalis iš jų panaudoti ir šiame darbe.

Viena pagrindinių studijų yra parašyta Marijos Boguckos (1998). Nors šiame tyrime gana išsamiai aptarta moters padėtis ir veikla ATR, tačiau iškyla kita problema – M. Bogucka apie XVIII a. kalba labai bendrais bruožais, kartais nenusako šio amžiaus specifikos, kalbėdama apie vieną ar kitą veiklą, tad dažnai tenka spėlioti, ar taip yra dėl to, kad nuo XVI–XVII a. aplinkybės nei kiek nepasikeitė, ar dėl to, kad M. Bogucka, tyrinėdama ankstesnius amžius, tiesiog nebuvo pakankamai susipažinusi su XVIII a. moterų veiklos ir padėties ypatybėmis. Tad, remiantis šiuo darbu, tenka susidurti su dviem problemomis – atskiriant nuo Lenkijos iškristalizuoti LDK moterų veiklas ir padėtį bei susitaikyti su tuo, kad kartais XVIII a. specifika lieka neaptarta.

Viena populiariausių moterų veiklų yra literatūrinė. Šaltiniuose aptikta informacija leidžia teigti, kad atsiminimų, dienoraščių, eilių rašymas buvo plačiai paplitęs tarp moterų. Atsiminimus, dienoraščius ir t. t. moterys rašė skirtingais tikslais, įvairiomis formomis. Kartais akcentuodamos konkretų savo gyvenimo tarpsnį ar įvykį, kartais bandydamos aprašyti visą savo gyvenimą.

Stiprios susidomėjimo teatru tradicijos XVIII a. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje lėmė ir moterų įsitraukimą į teatrinę veiklą. Jos ne tik vaidinio, bet ir režisavo spektaklių pastatymus, vertė bei adaptavo pjeses į lenkų kalbą. Taigi teatras tapo pirmąja sritimi, kurioje atsirado profesionalių moterų menininkių.

Teisinė moterų padėtis sudarė sąlygas moterims aktyviai reikštis ūkinėje veikloje. Pasinaudodamos galimybe disponuoti lėšomis, jos ne tik plėtė savo valdų ūkinę veiklą, bet ir aktyviai reiškėsi kaip fundatorės ir mecenatės.

XVIII a. keliaujančios moterys pasižymėjo gana plačiais interesais. Domėjosi ne tik tradicinėmis moterims sferomis, tokiomis kaip religija, aukštuomenės gyvenimas ar mados, bet ir mokslo naujienomis. Moterys neapsiribodavo aktyvia veikla tik vienoje sferoje. Galime drąsiai teigti, kad kiekvienas šiame darbe analizuotas šaltinis byloja apie tai, kad ta pati moteris daugiau ar mažiau buvo aktyvi kone kiekvienoje išskirtoje sferoje, tik kartais skyrėsi tos veiklos formos, tikslai ir aplinkybės. Bet jos kone visos aktyviai domėjosi teatru, literatūrine veikla, turėjo keliavimo patirties ir tvarkė savo giminės arba šeimos valdas.

